

ćem radu. Sjećamo se uvijek njegovog stvaralačkog djelovanja, borbe za radnog čovjeka, njegove istrajnosti i humanosti, njegove dosljednosti i odanosti našem Savezu komunista i velikom Titovom revolucionarnom djelu. Izučavajmo njegovu teorijsku misao, začetu još u mladosti na Lenjinskoj školi u prvoj zemlji socijalizma, u kaznionama i kazamatima buržoaske Jugoslavije i razvijanu sve do današnjih dana, kada su mu svijet i najviše naučne institucije odali izuzetna priznanja, dostojna velikana teorijske misli i prakse.

Sve ono što nam je ostavio za proteklih pedeset i više godina kao naučnik, marksist, teoretičar, akademik, doktor društvenih nauka, državnik, diplomata, kao strasni borac za prosperitet Jugoslavije, za njeno jedinstvo i snagu, podstićaće nas na rad i stvaralaštvo otvarajući nam perspektive bolje budućnosti.

I pored toga što u našim srcima ostaje duboka i bolna praznina, preostaje nam utjeha da će djelo druga Kardelja vječno živjeti u sadašnjim i budućim generacijama, kao primjer kako se služi interesima jedne revolucije čiji je drug Kardelj bio izdanak i njen pokretač u razdoblju više od pet decenija. Drug Kardelj je časno i dostojanstveno živjeo i nadživjeo smrt, služeći do zadnjeg časa interesima svoje zemlje i progresivnog čovječanstva.

Neka je vječna slava i hvala velikom borcu, za stvaranje i razvoj socijalističke Jugoslavije, revolucionaru i prekaljenom komunisti drugu Edvardu Kardelju.

General-pukovnik
STANE POTOČAR

Naučni doprinos razvoju koncepcije opštenarodne odbrane

Iz borbenog stroja naše revolucije i socijalističke izgradnje otišao je prekaljeni borac i heroj, divan čovek i komunista drug Edvard Kardelj. Neumitna je istina da ga više nema među nama, da smo se od njega zauvek oprostili s dubokim bolom i dostojanstvom. Ali, ostalo je njegovo veliko delo koje duboko i svestrano prožima našu samoupravnu socijalističku stvarnost, delo koje otvara perspektive i osvetljava puteve daljeg progressa i humanizacije ljud-

skih odnosa i koje po teorijskom opusu i naučnom značaju ima kapitalnu vrednost za sav progresivni svet. U saznanju da će ono živeti s nama i u nama veoma smo ponosni, a istovremeno dužni i rešeni da ideje druga Kardelja pretvaramo u dela.

Stvaralački doprinos druga Kardelja u narodnooslobodilačkoj borbi, u jačanju bratstva i jedinstva, u našoj revoluciji i posleratnoj izgradnji socijalističke samoupravne zajednice jugoslovenskih naroda i narodnosti je ogroman, nemerljiv. Ličnost i delo druga Kardelja su izuzetni — bio je revolucionar i marksista, plodan mislilac i kreator čije su progresivne ideje kao bujica navirale da bi se potom pretakale u našu socijalističku i demokratsku stvarnost.

Čitav svoj život drug Kardelj je posvetio revolucionarnoj borbi radničke klase zauzimajući uvek mesto čelnog borca. U toj borbi je uvek bio beskrajno odan Partiji, njenim idealima i programskim ciljevima, zbog čega je i postao omiljen drug i najbliži saradnik Josipa Broza Tita. S neiscrpnom energijom je ulazio u sve bitke kao vrstan vojno-politički strateg i neposredni učesnik. S dalekovidim i beskompromisnim poimanjem borbe i krajnjih ciljeva proletarijata Edvard Kardelj je bio jedan od onih jugoslovenskih marksista koji je već tridesetih godina suštinski shvatio potrebu korenitih promena u strategiji komunističkog pokreta koji je tada pao u duboku krizu dogmatizma, sektaštva, šematizma i uskogrudosti. U našoj partiji osećao je potrebu i dužnost konačnog obračuna sa svim funkcijama i oportunistima, zalagao se i borio za njenu čistotu i akciono jedinstvo.

Nakon izlaska sa robije 1934. godine drug Kardelj na Četvrtoj pokrajinskoj konferenciji podnosi referat o zadacima pokrajinske organizacije KPJ za Sloveniju u odnosu na seljačko i nacionalno pitanje, gde vizionarski ukazuje na karakter i strateške ciljeve predstojeće revolucije.

Drug Tito je u Kardelju imao bliskog druga, odanog saborca i saradnika, s kojim je kao vođa naše revolucije prošao najsudbonosnije etape naše novije istorije. U svojim opažanjima i ocenama iz prvih susreta sa Kardeljem 1934. godine drug Tito u izveštaju Centralnom komitetu KPJ piše da su »Kardelj i Kidrič vrlo sposobni, agilni i odani pokretu« i da mu se kod njih naročito dopada jedna osobina »koja nije baš česta kod intelektualaca, naime, to što su auto-kritični i što mogu podnositi kritiku — nema kod njih one bolesne osetljivosti«. Od tog vremena između druga Tita i Kardelja započinje prisna revolucionarna saradnja, zajednička borba, težak i slavan put kroz sve gubitke i pobede Partije i revolucije.

Polu veka je drug Kardelj proveo u žiži revolucionarne borbe, u središtu svih iskušenja i bitaka; uvek se nalazio tamo gde se kon-

cipirala politička i vojna strategija, tamo gde se marksistička filozofija preobražavala u parametre jugoslovenskog revolucionarnog pokreta i socijalističke izgradnje. On je na zadivljujući način, uvek s velikim entuzijazmom i samopregorom, ostvarivao jedinstvo misli i akcije u praksi, na delu. Na dugim ratnim stazama, na terenu, iza njega su nicalle nove partizanske jedinice, osnivale se organizacije KPJ i SKOJ-a, Osvobodilne fronte; formirali se novi organi narodne vlasti i razvijala raznolika aktivnost narodnooslobodilačkog pokreta.

Naučni i teorijski opus druga Kardelja je velik, svestran i originalan. Ostavio nam je veliki broj naučnih i publicističkih dela koja imaju trajnu vrednost. Poseban i vrlo značajan doprinos druga Kardelja je i na polju vojne nauke, u razvoju koncepcije opštenarodne odbrane i društvene samozaštite, razvoju i jačanju oružanih snaga. Za vreme narodnooslobodilačkog rata neprekidno je teorijski i praktično radio na razvoju naše armije, posebno putem članaka, direktiva, saveta i drugih aktivnosti u kojima je razrađivao osnovne postavke vojne i političke strategije, strategije i taktike oružane borbe i revolucije. I na tim značajnim poslovima drug Tito je u njemu uvek imao najbližeg saradnika i odgovornog rukovodioca.

Jedno od njegovih poslednjih dela iz oblasti vojne nauke i razvoja oružanih snaga, koje je objavljeno i na stranicama »Vojnog dela«, jeste: *Politička i vojna strategija narodnooslobodilačkog ustanka i socijalističke revolucije i Titova stvaralačka uloga u njenom koncipiranju i realizovanju*. Taj rad je bio posvećen promovisanju druga Tita za prvog doktora vojnih nauka i čini svojevrsnu sintezu uloge i doprinosa druga Tita kao vojnog mislioca i stratega NOR-a i revolucije.

»... Mislim, naime, da je vojna doktrina našeg u-tanka i revolucije zaista predstavljala sasvim nov pristup strategiji i taktici oružanog ustanka. Ona je dokazala da se i mali narodi mogu uspešno boriti protiv nadmoćnog neprijatelja ako primenjuju strategiju i taktiku borbe koja odgovara savremenim uslovima«.

Veoma je značajan doprinos druga Kardelja u razradi teorijskih osnova koncepcije opštenarodne odbrane i društvene samozaštite. U društvenim procesima razvoja samoupravljanja, u oslobađanju kreativnih snaga društva i čoveka, sagledavao je osnove i snagu odbrane i bezbednosti zemlje. Zbog toga se zalagao da proces podruštvljavanja ovih delatnosti bude što brži i intenzivniji, da se ne zaostaje, da podruštvljavanje prožima sve društvene strukture. Njegova teorijska misao, ideje i praktična rešenja našli su odraza i u razradi strategije oružane borbe.

Za naš dalji rad od posebnog je značaja njegova vizija daljeg razvoja Jugoslovenske narodne armije i teritorijalne odbrane i briga koju je drug Kardelj pokazivao za modernizaciju i spremnost oružanih snaga da čuvaju i brane tekovine revolucije. Neposredno se interesovao za život i rad pripadnika Armije, posećivao jedinice i ustanove, razgovarao sa starešinama i vojnicima, raspravljao o svim problemima iz života i rada i pomagao u otklanjanju dilema i teškoća. Njegov optimistički duh, vizija budućnosti, njegov humanizam i čvrsta vera u čoveka, mnogo su doprineli jačanju moralno-političkog jedinstva i razvijanju jugoslovenskog socijalističkog patriotizma među pripadnicima oružanih snaga i društva u celini.

Socijalizam i rat je Kardeljeva originalna studija o savremenim međunarodnim problemima i odnosima, o krizi monopolizma i hegemalizma, o socijalizmu kao društveno-istorijskom procesu, snagama narodnih masa i borbi za mir, koja je poprimila širok interes naučnih krugova u svetu. U tom delu je istakao i ovu briljantnu misao: »... Nametanje socijalizma ovih ili onih oblika pomoću agresije spolja — uvek će biti socijalizmu tuđ, neprihvatljiv i reakcionaran instrument«.

Iz njegovog stvaralačkog opusa proizlazi jasan zaključak na osnovu kojeg je postavljena i naša doktrina na stabilnu i autentičnu osnovu. U vezi s tim i ova Kardeljeva misao je jasna i vrlo koncična: »... U naše doba, kao progresivan rat može se — pored narodnooslobodilačkih i unutrašnjih revolucionarnih ratova — označiti samo odbrambeni rat socijalističkog sveta od agresije i nikakav drugi oblik rata«.

Načela koja je u svojim delima tako jasno formulisao postala su opredeljenje i naše spoljne politike u kojoj je drug Kardelj neposredno delovao i značajno doprineo uspehu i prestižu naše zemlje u svetu.

Svojim dubokim i studioznim poimanjem ključnih pitanja i problema iz domena vojne nauke i savremene vojno-političke strategije drug Kardelj je istovremeno neprekidno podsticao i unapređivao našu vojnu misao, ostavljajući pri tome vojnim teoretičarima da na bazi marksističkih analiza potpunije sagledaju i predviđaju filzonomiju eventualnog rata. A kada je reč o koncepciji opštenarodne odbrane i društvene zaštite, drug Kardelj je uvek ukazivao na krupan značaj i potrebu stvaralačke i praktične primene iskustava iz narodnooslobodilačkog rata u vaspitavanju i pripremi za odbranu pripadnika oružanih snaga i svih drugih subjekata našeg društva.

Širokim i svestranim opusom u svim oblastima društvenih nauka, pa i vojne, drug Kardelj nas je zadužio da izučavamo i stvaralački primenjujemo njegovo naučno delo. Kao čovek, humanista i marksista ostavio nam je moralni lik i mnoga pisana dela iz kojih mlade generacije treba da uče kako se voli, gradi i čuva samoupralni socijalizam. Zbog toga se svaki naš čovek s njim oprostio kao s velikanom, dostojanstveno i gordo, sa suzom u oku — jednostavno zato što smo živeli s njim i što će njegovo veliko delo živeti s nama. Osećanje ljubavi i zahvalnosti i nas pripadnika oružanih snaga najbolje je izrazio drug Tito u knjizi žalosti: »Do posljednjeg dana života, dragi druže Bevc, ostao si vjeran idealima naše revolucije. Dao si ogroman doprinos izgradnji naše socijalističke, samoupravne, nesvrstane zajednice i jačanju bratstva i jedinstva naših naroda i narodnosti. Tvoj svijetli lik komuniste i revolucionara bit će primjer i podsticaj sadašnjim i budućim generacijama«.

General-pukovnik

NIKOLA PEJNOVIĆ

Epohalan doprinos teoriji rata i revolucije

Dostojanstveno, s dubokim uvažavanjem i pijetetom, oprostili smo se od druga Edvarda Kardelja. U tim danima žalosti, Jugoslavija nije bila sama; s njom su saučestvovali i prijatelji; svi oni koji su cenili ličnost i delo druga Kardelja; oni koji su shvatili da je sa svetske scene sišao blistav um; uporni pregalac za nove, pravednije odnose i saradnju među narodima i državama, istinski humanista i borac za ljudsko dostojanstvo i čovekovu sreću. Ponosni smo i gordi na njegovo delo, na ugled naše zemlje u svetu, kome je drug Kardelj dao izuzetan doprinos.

Drug Edvard Kardelj je bio mislilac izuzetne snage i neukrotive erudicije, stvaralac novog revolucionarnog, antidogmatskog kova. Neprekidno i pažljivo je osluškivao i analitički studirao svu složenost i dinamičnost društvenih procesa i na njima, bez oportunističke sputanosti, ali i bez utopističkih iluzija, zasnivao teorijske zaključke i praktična rešenja. Podjednako odlučnošću je odbacivao slepi prag-